

Quartet Casals —Bach, Gubaidulina i Beethoven

Palau Cambra

Dijous, 14 de març de 2024 – 20 h

Sala de Concerts

Amb la col·laboració de:

ASSOCIACIÓ
ORFEO
CATALÀ

Ajuntament
de Barcelona
Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Membre de:

Programa

Quartet Casals:

Vera Martínez Mehner, violí

Abel Tomàs, violí

Jonathan Brown, viola

Arnau Tomàs, violoncel

I

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

L'art de la fuga, BWV 1080

Contrapuncti núm. 1-7, 9 i 18

Sofia Gubaidulina (1931)

Reflections on the Theme B-A-C-H

II

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Quartet de corda núm. 9, en Do major, op. 59

núm. 3, "Razumovsky"

1. Introduzione: Andante con moto – Allegro vivace
2. Andante con moto quasi Allegretto
3. Menuetto: Grazioso
4. Allegro molto

Durada del concert:

Primera part, 40 minuts | Pausa de 15 minuts | Segona part, 30 minuts.

La durada del concert és aproximada.

#cambra #músicauniversal #contemporània #gransfigures

Poema

per què hem després
l'escorça del somni
la baia delitosa
que s'ocultava al bosc
envescada de prodigis?

Laia Llobera

Llibre de revelacions (2020)

Comentari

Molt s'ha debatut al voltant de *L'art de la fuga*, obra que Johann Sebastian Bach va deixar inacabada, tot i començar-la aproximadament deu anys abans de la seva mort. Estudis musicològics suggereixen que hauria tingut al cap afegir-hi altres variacions contrapuntístiques, per raons de simetria. El fet que l'autor no en precisés l'instrument, així com l'extensió inusual – superior a la de les *Goldberg*, si se n'exclouen repeticions–, són arguments que apunten la idea que podria tractar-se d'una obra *no* composta per ser interpretada, tot sent concebuda –segons alguns especialistes– com a exercici merament intel·lectual, en què proliferen fascinants architectures a partir del tema inicial. Una opinió que no és, amb tot, majoritària, tenint en compte la pràctica habitual del Kantor de Leipzig (compondre obres amb una finalitat determinada). A més, Gustav Leonhardt considerà que l'instrument en què va pensar Bach era el clavicèmbal, mentre que Helmut Walcha sostingué que “*en tot cas, va tenir molt present el món sonor de l'orgue*”.

La versió per a quartet de corda permet exhibir –de forma potser encara més impactant– l'alambinada polifonia de l'obra, des dels primers contrapunts: fugues a quatre veus basades en el tema principal, i prodigant-hi recursos que promouen l'aspecte cromàtic o les qualitats rítmiques, com ara el contrapunt VI *in stilo francese*. La complexitat de la sintaxi, de rigor matemàtic, sobresurt en les dobles i triples fugues dels números VII o IX. Afirmar Carl Philipp Emanuel que el seu pare va morir mentre treballava a la fuga que incorpora un motiu amb tonalitats corresponents a les lletres del seu cognom. Més enllà d'aquest testimoni –que ha estat qüestionat, per abundar míticament en la fi del creador–, el cert és que el contratema que rubrica l'obra inspirarà recreacions pòstumes, com la de Sofia Gubaidulina. Així, les *Reflexions sobre el nom de B-A-C-H*, compostes el 2002, accepten el desafiament suggerit per *L'art de la fuga*: prendre part del moviment perpetu des de la perspectiva d'un joc atemporal.

Eugenio Trias va escriure a l'assaig final de *Lo bello y lo siniestro*, dedicat a la noció d'infinít durant el Barroc: “*una fuga de Bach no té per què acabar-se. Se sent com un desplegament polifònic llançat a espais siderals*”. En canvi, les raons compositives de Ludwig van Beethoven s'emmarquen en un context que contrasta amb la *relativa* absència d'autor del Barroc, en què l'originalitat no tenia un valor específic, i era habitual fer servir temes aliens o reaprofitar materials propis. Compostos en el període intermedi, els *Quartets per a corda* coneguts pel destinatari –el comte Razumovsky, ambaixador rus a Viena, que amb gust empunyava el violí per prendre part d'aquestes formacions– destaquen per l'exuberància temàtica i la intel·ligència del seu desenvolupament, ambigua­ment ponderats per l'«Allgemeine musikalische Zeitung» el 27 de febrer de 1807: “*Molt extensos i difícils, profunds en pensament i compostos amb tremenda habilitat*”, però “*en general poc comprensibles*” per al públic no expert.

El *Quartet* tercer –últim del conjunt– comença amb una introducció lenta, a imatge del *Quartet de les Dissonàncies* de W. A. Mozart. Després d'uns compassos deliberadament *estranys*, la lluminositat irromp a l'“Allegro vivace”, però no durarà gaire: el to elegíac del segon moviment, angulós i per moments descarnat, defuig la possibilitat de consol. Als esborranys podem veure que Beethoven havia sospesat incloure-hi un altre tema –també malenconiós, però més amable– que acabaria emprant a la *Setena Simfonia*. Després d'un “Minuetto” elegant, que mira al passat amb ulls de futur, l'“Allegro molto” explotarà compulsivament l'expressivitat contrapuntística i suggerint la noció de *moto perpetuo*. Un moviment fugat que, en el marc de l'extensa coda, prendrà la forma d'una rebel·lió fecunda en *soroll i fúria*. Al marge de la pàgina, Beethoven escrigué: “*de la mateixa manera que et llences al remolí del món, així també pots escriure obres malgrat les barreres que t'imposa la societat. No mantinguis més el secret de la teva sordesa, ni tan sols en el teu art*”.

Jacobo Zabalo, doctor en humanitats

Palau de la Música Catalana

Obres universals de la clàssica

Del 13 de febrer al 29 de maig de 2024

Un rèquiem alemany de Brahms

Orfeó Català, Balthasar Neumann & Hengelbrock

Simfonia Lobgesang de Mendelssohn

Orfeó Català, Balthasar Neumann & Hengelbrock

La Creació de Haydn

Cor Jove de l'Orfeó Català, OBC & Gardolińska

Passió segons sant Mateu de J. S. Bach

Cor de Cambra del Palau, Vespres d'Arnadí & Prégardien

Passió segons sant Joan de J. S. Bach

La Capella Reial de Catalunya, Le Concert des Nations & Savall

L'incoronazione di Poppea de Monteverdi

Jeanine De Bique, The English Concert & Bicket

Israel a Egipte de Händel

Monteverdi Choir, English Baroque Soloists & Whelan

El corn màgic de la joventut de Mahler

Andrè Schuen

Tolomeo de Händel

Franco Fagioli, Il Giardino Armonico & Antonini

Entrades a palaumusica.cat

Biografia

Quartet Casals

© David Ruano

Després de guanyar el primer premi als concursos internacionals de Londres i d'Hamburg, el Quartet Casals, fundat el 1997 a l'Escuela Reina Sofía de Madrid, ha estat convidat habitualment a les sales de concerts més prestigioses del món, incloent-hi Carnegie Hall de Nova York, Philharmonie de Berlín, Cité de la Musique de París, Konzerthaus i Musikverein de Viena, Concertgebouw d'Amsterdam i Suntory Hall de Tòquio, entre d'altres.

La temporada 2022-23 el Quartet Casals va estar immers en la commemoració del seu vint-i-cinquè aniversari, celebrat amb un enregistrament i una sèrie de concerts amb la integral de *L'art de la fuga* de Johann Sebastian Bach. Entre el més destacat de les darreres temporades figura un cicle amb els deu darrers *Quartets* de Mozart a la Pierre Boulez Saal de Berlín, *Absolute jest* de John Adams amb les orquestres simfòniques de Barcelona, Bilbao i ADDA d'Alacant, així com les seves múltiples gires per Europa i els Estats Units.

De la temporada 2023-24 actual destaca, com a projecte més ambiciós i complex, la integral dels *Quartets* de Xostakóvitx, que oferirà dividida en tres períodes de dos concerts cadascun a L'Auditori, entre altres espais.

El Quartet Casals ha desenvolupat una important producció discogràfica per al segell Harmonia Mundi, fins ara tretze CDs, amb un ampli repertori des d'autors menys coneguts, com Arriaga o Toldrà, fins a compositors clàssics vienesos, com són Mozart, Haydn, Schubert i Brahms, però sense deixar de banda grans noms del segle XX: Debussy, Ravel i Zemlinsky. També hi destaca l'enregistrament en directe d'una sèrie de DVDs amb la integral dels *Quartets* de Schubert, editats per Neu Records.

El 2020 Harmonia Mundi va llançar, amb crítiques excel·lents, el lliurament final en tres volums de la integral dels *Quartets* de Beethoven, titulats respectivament *Inventions*, *Revelations* i *Apotheosis*. L'any següent, el Quartet Casals va publicar la segona part de l'enregistrament dels sis *Quartets* de Mozart dedicats a Haydn, una actuació que la revista «Strad» va descriure com “*una destil·lació commovedora de l'essència mateixa de la música*”. El 2023, com a celebració dels seus vint-i-cinc anys, va editar *L'art de la fuga* de J. S. Bach, que ha rebut el prestigiós Diapason d'Or.

Després de guanyar el prestigiós premi de la Fundació Borletti-Buitoni de Londres, el Quartet va començar a utilitzar arcs del període barroc-clàssic per interpretar compositors des de Purcell fins a Schubert, una pràctica que ha aportat al grup una nova dimensió acústica que encara afavoreix més les seves exposicions dels diversos llenguatges estilístics. El Quartet Casals ha rebut una profunda influència de compositors vius, com ara György Kurtág, i ha ofert estrenes mundials de notables compositors espanyols contemporanis, entre els quals destaca el *Concert per a quartet i orquestra* de Francisco Coll que va estrenar al costat de l'Orquestra Nacional d'Espanya i encàrrecs de Mauricio Sotelo, Benet Casablanca, Dahoud Salim, Lucio Amanti, Aureliano Cattaneo i Matan Porat. Com a reconeixement a la seva tasca de difusió cultural, el Quartet Casals rep ajudes de la Generalitat de Catalunya i de l'Institut Ramon Llull. Així mateix, el grup ha estat reconegut amb el Premio Nacional de Música (2006), el Premi Nacional de Cultura de Catalunya (2016) i el Premi Ciutat de Barcelona (2005).

El Quartet apareix sovint per televisió i ràdio a tot Europa i a l'Amèrica del Nord, i a més d'impartir classes magistrals que són molt sol·licitades, és quartet resident del Conservatori Koninklijk de la Haia, de l'Escola de Música de Fiesole i de l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC), a Barcelona, ciutat on resideixen els quatre membres.

Quartet Casals el formen Vera Martínez Mehner, violí; Abel Tomàs, violí; Jonathan Brown, viola i Arnau Tomàs, violoncel.

També et pot interessar...

Palau Cambra

Dimecres, 17.04.24 – 20 h

Sala de Concerts

—20è aniversari de la formació

Cuarteto Quiroga:

Aitor Hevia, violí

Cibrán Sierra, violí

Josep Puchades, viola

Helena Poggio, violoncel

J. Haydn: *Quartet per a cordes, en Re major, op. 42, Hob:III*

B. Bartók: *Quartet per a cordes núm. 3, Sz. 85*

R. García-Tomás: à plein (obra d'encàrrec del Palau de la Música Catalana i Cuarteto Quiroga. Estrena absoluta)

L. van Beethoven: *Quartet per a cordes núm. 1, op. 18*

Preu: 25 euros

Mecenes d'Honor

Mecenes Protectors

Mitjans Col·laboradors

Col·laboradors

Armand Basi – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Calaf Grup – Cardoner Grup – CECOT – Coca-Cola – Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports – Deloitte – Eurofirms Group – FC Barcelona – Fundació Abertis – Fundació Antiques Caixes Catalanes – BBVA – Fundació Caixa d'Enginyers – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquímia – Gómez-Acebo & Pombo – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – Illy – Laboratorio Reig Jofre – La Fageda – Nexo – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Scasi Soluciones de Impresión S.L. – Soler Cabot

Amics Benefactors

Ascensores Jordà, S.A. – Fundació Antoni Serra Santamans – Veolia Serveis Catalunya S.A.U. – Salvador Viñas Amat

Benefactors Palau XXI

Mª Dolors i Francesc – Elvira Abril – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Professor Rafael I. Barraquer Compte – Francesc Xavier Carbonell Castellón – Lluís Carulla Font – Mariona Carulla Font – Josep Colomer Maronas – Josep Daniel i Gubert – Isabel Esteve Cruella – Pere Grau Vacarisas – Jordi Gual i Solé – María José Lavin Guitart – Ramón Poch Segura – M^a. del Carmen Pous Guardia – Juan Manuel Soler Pujol – Daniela Turco – Joan Uriach Marsal – Joaquim Uriach Torello

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

